

«Amerigo», l'error del bateig d'Amèrica

Jordi Palmer / *Nació Digital*

Un error seguit d'un altre error i d'un altre error i així fins a consolidar l'equivocació màxima. Aquesta és l'explicació més òbvia per entendre perquè del continent situat entre els oceans Atlàntic i Pacífic en diem 'Amèrica' i no cap altre nom, quan la persona de qui prové el nom, el navegant Amerigo Vespucci o Americo Vespuccio (Florència 1454, Sevilla 1512), no en va ser el descobridor, fita que cal atribuir sense cap mena de dubte a Cristòfol Colom.

Com va arribar Vespucci a donar el seu nom al nou continent? Tenia algun mèrit per fer-ho? Va ser realment un navegant notori o un simple farsant? Va ser voluntat seva batejar com a Amèrica aquelles terres? En va treure cap profit de tot plegat? Com s'ha valorat la seva figura al llarg dels segles? Totes aquestes preguntes, i moltes més, s'han respost al llarg dels anys en molts estudis i obres diverses, però una de les que aconsegueix fer-ho amb millor estil i concisió i aportant totes les dades necessàries és 'Amerigo, Die Geschichte eines historischen Irrtums', de l'austriac Stefan Zweig, publicat el 1944 i que ara es presenta en català com a 'Amerigo, la crònica d'un error històric' de la mà d'Edicions de 1984.



En aquest assaig, Zweig atribueix a Vespucci el mèrit d'haver estat el primer a comprendre que les terres descobertes a l'altra banda de l'Atlàntic conformaven un nou continent, un 'Mundus novus', en un moment que Colom continuava entossudit a haver arribat a les Índies, i li treu l'èxit, atribuït per error, d'haver estat el primer en arribar a terra continental. De fet, va ser la publicació de diverses cartes de Vespucci les que van popularitzar el nom i les gestes del navegant, però amb errors que s'anirien repetint una i altre vegada.

Martin Waldseemüller, el creador del nom

El més important però és que en cap cas Vespucci va intervenir en el bateig d'Amèrica, un fet que s'atribueix al cartògraf alemany Martin Waldseemüller, el qual, contaminat per l'error de creure Vespucci com l'autèntic 'descobridor' de terra continental, decideix batejar el continent de la manera que avui es coneix a l'obra 'Universalis Cosmographia', un mapamundi publicat el 1507 on, per primer cop, s'esmenta la paraula Amèrica i se'n justifica l'ús perquè 'quam, quia Americus invenit, Amerigem quasi Americi terram sive American nuncupare licet', és a dir, 'la qual, com que Americus la va descobrir, es pot anomenar Terra Amerigana o d'Americus o Amèrica'.

Ara bé, se'n va aprofitar de tot plegat Vespucci? Tot sembla indicar que 'només' va aconseguir una cosa, la immortalitat, i que no necessàriament la buscava, però que no en va treure ni fama ni rèdit econòmic, però tampoc s'hi va oposar tot i que tot i que amb tota probabilitat va tenir coneixement de l'atribució que se n'havia fet.

La qüestió és que ja des de bon començament es van aixecar veus que es van escandalitzar pel bateig del nou continent, des de Bartolomé de las Casas fins al mateix Waldseemüller, que en un mapa posterior del 1513 va intentar rectificar el nom i deixar-lo en 'mundus novus'. A més, al llarg dels segles, la figura de Vespucci ha estat tantes vegades encimbellada com injuriada, però a dia d'avui, l'èxit del mot Amèrica és indiscutible, per molt que sigui qüestionable. En tot cas, un error irrevocable.